

“Hizkuntzen kudeaketa osasun-arretan: euskara komunikazio klinikoan” aditu-titulua

Language management in healthcare: Expert course in “Basque in clinical communication”

Jon Zarate Sesma¹

¹*UPV/EHU Farmazia Fakultateko Farmazia eta Elikagaien Zientziak Saileko irakasle-ikertzailea eta aditu-tituluaren zuzendaria*

jon.zarate@ehu.eus

Laburpena

Hizkuntza eta osasun-arretaren gaia jorrazteko, lehenik eta behin osasun-jarduera bere testuinguruan kokatu behar da, horretarako gaur egun ardatz dituen paradigmak ondo aztertuz. Osasun-arreta euskaraz bermatzeak aldaketa sakona eskatzen du nahitaez, taxuzko ezarpen-prozesu sendo eta eraginkorra. Arretaren normalizazioa eta xede horrekin osasun-sisteman euskararen erabilera normalizatzea ez da nolanhiko erronka.

Gako-hitzak: osasun-arreta, hizkuntza-plangintza, eskaintza aktiboa, arretaren normalizazioa

Abstract

To go further into the question of language and healthcare, we must first place healthcare work in context by properly assessing the current paradigms on which it rests. Guaranteeing healthcare in Basque involves a profound change and an appropriate, solid and effective implementation process. The normalisation of care, and therefore the normalisation of the use of Basque in the health system as a way of achieving this, is no small challenge.

Keywords: healthcare, language planning, active offer, normalisation of care

1. Sarrera

Euskararen normalizazioak aurrerapauso handiak eman ditu azken hamarkadetan. Euskarak 300.000 hitzun irabazi ditu azken 30 urteotan, irakaskuntzari esker batez ere. Izan ere, gaur egun ikasle gehienek euskarazko eredua lehenesten dute. Bide horretan, gero eta euskaldun gehiago iritsiko dira lan-mundura. Gauzak horrela, Euskal Autonomia Erkidegoan (EAEn) behintzat, etorkizunean, goimailako profesional gehienak, erantzukizun handiko lanpostuak eskuratuko dituztenak, geroko liderrak eta eliteak, elebidunak edo eleaniztunak izango direla aipatu izan da. Dena den, horrek ez du berez lan-mundua euskaldunduko, are gutxiago hain konplexua eta askotarikoa den osasun-arloa.

Euskararen normalizazio-prozesuan osasungintzak berebiziko garrantzia izan dezake, arrazoi hauengatik: a) Duen tamaina eta konplexutasunagatik. EAEn Osakidetza herri-administrazioaren atal nagusia da. b) Jardueraren berezitasunagatik eta garrantziagatik. Osasun-arreta herritarren oinarritzko eskubidea izateaz gain, pertsonen bizitzaren alderdirik intimo, erabakigarri eta garrantzitsuenei lotuta dago. c) Jardueraren bolumenagatik eta hedapenagatik. Osakidetzak herri guztietan dauka presentzia, egoera soziolinguistikoa edozein delarik, eta etengabeko arreta eskaintzen du. Arreta hori publikoa eta unibertuala izanik, erabiltzaileak herritar guztiak dira. d) Osasungintzak berezkoa duen prestigioagatik. Osasun-arreta estimu handitan daukate herritar gehienek. Administrazio publikoen artean baloratuena da. Osakidetza euskal gizartearen erdigunean kokatzen da, osasun-eskubidea ongizatearen oinarritzko euskarria delarik, eta hura gabe ezingo

Jon Zarate Sesma

lirateke Euskadiko herritarrek lortu dituzten aurrerabidea eta ongizatea ulertu. Gauza bera esan genezake Nafarroako Osasunbideari buruz.

Herri-administrazioa eta gizarte-eragileak osasungintzak euskararen normalizazioan duen garrantziaz jabetu dira. Osakidetzako lerro estrategikoetan hizkuntzari dagokion lekua ematen zaio. Zerbitzuaren kalitatea lehenesten da, erakundearen balio bereizgarri gisa, pazientea izanik jardueraren funtsa. Euren eskubideak errespetatzea nahi duten pertsonak nahi ditu erakundeak, batik bat hizkuntza-eskubidea, balioetsiena eta sustrai sendoenak dituen delako.

2. Helburuak

Graduondoko honek hizkuntza, euskara alegia, eta osasun-jarduera uztartzea du xede, ikuspegi profesional zein akademikotik, arretaren normalizazioa helburu. Horrenbestez, arretaren normalizazioa haxe litzateke: indarrean eta eskura dagoen ebidentzia zientifikoan oinarrituriko eta, aldi berean, pertsonan zentratutako osasun-arretaren eredu integratua. Aurrekoari jarraituz beraz, pazientearen hizkuntzan eskaintzen den arreta integratua litzateke; edonon, edonoiz, maila guztietan, ahozko zein idatzizko komunikazioetan, kalitatezkoa, errespetuzkoa eta ulergarria izan dadin, betiere pazientearen izaerarekin bateragarria, aldi berean segurtasun klinikoa eta kulturala bermatzeko. Arretaren normalizazioak hizkuntza eta arreta banaezinak izatea dakar, eta, beraz, berezkoa du osasun-arreta euskaraz eskaintzea.

Hori guztia gogoan, hizkuntza eta osasun-laguntzaren gaia jorratzeko, lehenik eta behin osasun-jarduera bere testuinguruan kokatu behar da, horretarako gaur egun ardatz dituen paradigmak ondo aztertuz. Osasun-arreta euskaraz bermatzeak aldaketa sakona eskatzen du nahitaez, taxuzko ezarpen-prozesu sendo eta eraginkorra. Arretaren normalizazioa, eta xede horrekin osasun-arloa euskalduntzea, hots, osasun-sisteman euskararen erabilera normalizatzea, ez da nolana hikoia.

Graduondoko honen helburua, azken batean, haxe litzateke: osasun-arloko langileek hizkuntzaren garrantziaz jabetzea (hizkuntza-kontzientzia eskuratzea, alegia), eta, aldi berean, ezagutzan oinarrituriko gaitasunak erdiestea, euren ibilbide profesionalean jarduera egokiak bermatzeko. Hau da, hiztun aktiboak edo eragile aktiboak izateko. Gaiaren inguruan ezagutza zabaltzea eta partekatzea du helburu; osasungintza eta hizkuntzaren gaian sustrai sendoak ezarri, arretaren normalizazioan aurrera egiteko neurri egokienak asmatzeko.

Erronka honen konplexutasunak osasun-arretan parte hartzen duten eragile guztien inplikazioa eta elkarlana bultzatzea ezinbestekoa du. Kudeatzaileak, komunitateak, osasun-langileek eta prestakuntza kudeatzen duten erakundeek (Unibertsitateak) kultura-aldaketa prozesua bultzatzea, euskal hiztunen egoerari zein beharrei egokituriko programak txertatuz, etorkizuneko langileak lider ekintzaile bilakatzeko asmoz, pazientearen hizkuntzan kalitatezko zerbitzuen eskaintza aktiboa egin dezaten.

3. Ikasketa, zientzia eta lan-arloaren ikuspegitik daukan garrantzia eta interesa

Etorkizuneko profesionalek euskal osasun-sisteman emango dute bere onena. Osasun-erakunde publikoen helburua pertsonen arreta ematea eta haien osasuna sustatzea da, jasagarria den osasun-sistema publiko batekin gizarteari balio erantsia emanez eta osasun-emaitzekin eta ezagutza sortzarekin konpromisoa duten profesional batzuen laguntzaz baliatuta. Graduondoko honek, beraz, aukera paregabea eskaintzen digu UPV/EHU, UEU eta Osakidetza elkarlanean bidaide izateko, arretaren normalizazioan paradigma berriak abiaraziz, hizkuntzari buruz hizkera berri batekin hitz eginez.

Graduondoko ikastaro honek Unibertsitateko Aditu Titulua (15 ECTS) eskainiko die parte hartuko duten ikasleei. Unibertsitatearen berezko ikasketen arloko titulu ofizial baten bermeaz. Euskal Herriko osasun-sistemaren behar eta helburuei erantzun egokia emango dieten profesionalak prestatuko ditu. Era berean, ebidentzian oinarrituriko medikuntzaren eta osasun-jardueraren oinarriak kontuan izanik, osasun-arretaren normalizazioan hizkuntzaren ikuspegitik ikerketa-lerro ezberdinak garatzeko aukera ere emango du proposatzen dugun graduondoko ikastaroak.